

in fin. tit. 9. p. 6. post Bart. in d. l. Si ita, Petr. Pech. de testam. conjug. lib. 5. cap. 14. num. 3.

18 At quoties indefinitè ita dicitur, *Lego vestes, vel servos*, ardua existit controversia, de qua sup. num. 8.

Ad Num. 6.

Hic solum traditur docendi modus, nihilque in re præmissis adjicitur, quod enucleatione indigeat.

Ibi: *Quod si altera fundi pars.*

19 Adde Gregor. Lop. in l. 37. gloss. 1. tit. 9. p. 6. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 194. num. 6. Tunc quidem pars pro diviso possessa fundi, si per testatorem acquiratur, ad legatarium alterius partis spectabit, cum apparuerit idè redempta, ut legato cederet ex defuncti voluntate. Albert. Brun. & Bart. de augment. concl. 15. num. 8. quod conjecturæ demonstrant, veluti si sublati divisionis limitibus, partem redemptam servitio, ac commodiori usui legatæ applicuerit testator. Sarmient. sup. num. 8. nec sufficit sola limitum remotio, sæpe etenim diversæ partes ita jungi solent, ut æquè principales persistant; nec uni altera accedat. Amat. variar. part. 2. resol. 67. num. 63. Et ut in specie ratio reddi possit cur empti pars potius cedat legatæ, ut eam augeat, quam è contrâ, nisi aliâs de voluntate defuncti constiterit, expedit in memoriam revocare adnotata sup. num. 14. quæ & præsentis casui forsitã adaptari, quando disponens usus est verbis, quibus utraque pars significaretur legatæ.

Ad Num. 7.

20 Fundi legati limites etsi testator exprimat, non ideo impeditur per accessionem augmentum, ac si nulla eorum mentio fieret. Aliud juris erit, si tot fundi jugera relinquuntur: verum & tunc alluvione, aut fortunæ eventu quid jugeribus ipsis accedens legatarii commo- do cedet. Garl. de expens. cap. 22. num. 30. Alvarad. de conject. ment. def. lib. 2. cap. 4. num. 68.

Ibi: *Nam & quoad dictam legem Servi electione.*

21 De his supra num. 7. quibus addendum, quod jurisdictio territorii præscriptione obtenta, etiam si limitibus circumclusa non ostendatur, in augmento exerceri nequit, nisi Princeps permisit, cujus beneficia latissimam recipiunt interpretationem, nisi tertio præjudicium inferatur, l. 3. de constitut. Princip. cap. Olim 16. de verb. signif. ubi Barbosa cum pluribus in collect. num. 3. idè ex præsumpta concedentis liberalitate jurisdictio simpliciter concessæ, inducitur ad augmentum ampliatio, ut D. Covar. nos edocet sub. vers. Primum siquidem. Rursus in præscriptionibus stricta observatur interpretatio, quas odium, ac iniquitatem continere tradit ex multis Tusch. lit. P. concl. 520. à num. 8. Barbosa de jur. Eccles. univ. lib. 3. cap. 26. §. 2. num. 59. Menoch.

lib. 6. præf. 33. numero 5. Tondut. question. benefical. part. 1. cap. 101. numero 13. & 20. Videtur tamen jurisdictio præscriptione quæsitã amplianda, cum Princeps id sciens illius territorio quidquam ex liberalitate addiderit, tum propter latitudinem beneficii regalis, tum ex natura augmenti, quod juxta principale regulatur. Et quemadmodum jurisdictio limitatè concessa extenditur ad augmentum territorii ex Principis assensu, ut D. Covar. hic tenet: sic jurisdictio per præscriptionem quæsitã, etsi sui naturâ restricta intra confinia possessionis, aucto per Principem scientem territorio, ex ejus præsumpta voluntate censetur ad augmentum ampliata. Aliud videtur dicendum ubi Princeps pretio interveniente agros in augmentum territorii conferat; cessat enim beneficium, ut latissimè interpretetur: ideo tam in præscripta jurisdictio, quam cum limitibus concessa extensioni locus denegabitur; quandoquidem Princeps in contractibus jure privati utitur regulariter, ut dixi cum pluribus in addit. ad D. Covar. variar. lib. 2. cap. 19. num. 32. & legi contractus standum est ad unguem conventionibus servatis, l. Legem 10. C. de pact. l. Contractus 24. l. Semper 34. de reg. jur. Igitur nisi convenerit, ut agrorum emptor jurisdictio ad additum territorium extendat, in eisdem Princeps suam retinebit; nam ut inferius asseretur, territorium absque jurisdictio transferri non est insolitum.

Ad Num. 8.

Cum comparatis agris, castri territorium 22 augetur absque expresso, vel tacito Principis placito, jurisdictio certis circumclusa limitibus non extenditur ad augmentum, de quo supra num. 7. At observare oportet, quod licet in regia donatione jurisdictio exprimitur limites territorii, inde tamen non inferitur necessarid aliqua beneficii restrictio; etenim aliquando demonstrativè, aliquando taxativè limitum mentio fit, sive in donationibus, sive in contractibus: cum gratiã demonstrationis adjiciuntur, non sunt impedimento, nec restringunt dispositionem, sed perinde habetur, ac si adjecti non essent: quoties autem taxationis intuitu confinia recensentur, limitata erit concessio, seu contractus juxta designatos terminos, de quo fusè Gratian. disceptat. cap. 256. per tot. ubi quando præsumatur expressio limitum demonstrativa, vel taxativa.

Ex quibus deducitur, quod si Princeps tribuerit jurisdictio castri cum territorio ejus, limitibus expressis, si demonstrationis gratiã expressio fiat, non oberit quominus extendatur ad futurum augmentum, etiam si illud Princeps ignoret. Sic restringenda venit D. Covar. doctrina hic, & sup. num. 1. vers. Ceterum ni fallor, quæ quidem solum obtinebit ubi limitum ad taxationem, & coarctationem mentio inferitur privilegio; tunc enim augmentum territorii ad jurisdictio concessam non attinebit, nisi Principis assensus saltem tacitus intercesserit: si verò ex verbis rescripti non liqueret mens concedentis, ad conjecturas accedere oportet, ut discernatur qualiter confinium expressio sit accipienda. Farinac. decis. 73. num. 1. de quo infra, cap. seq. In dubio mentio limitum potius ad demonstrationem, quam

quam ad taxationem referri debet. Gratian. disceptat. cap. 256. num. 20. à quo in onerosis contractibus dissentit Molin. de just. tract. 2. disp. 369. num. 3.

Ibi: *Quod si alterius.*

24 Principi non licet, nisi ob publicam utilitatem, jus subditorum lædere, l. 2. tit. 1. p. 2. l. 31. tit. 18. p. 3. l. Venditor 13. §. ult. commun. prad. Gregor. Lop. in d. l. 2. gloss. 22. D. Covar. var. lib. 3. cap. 6. num. 6. & ibi plures per me congesti. Hinc eveniet, ut si Princeps in augmentum territorii villæ agros conceperit, in quibus privatus jurisdictio obtinet, hic non prohibeatur eandem, sicut antea solebat, exercere; territorium enim recipit divisionem quoad jurisdictio, & ejus usum. Hier. de Mont. tract. de finib. regund. cap. 6. num. 11. tom. 3. p. 2. Nec mirum, ut quis dominetur territorio quoad proprietatem, & alius quoad jurisdictio. Idem Mont. sup. cap. 11. num. 14. Rosental. de feud. cap. 5. concl. 6. num. 6. 10. Antunn. de donation. Reg. part. 3. cap. 44. num. 5.

Vers. *Decimo præterea.*

25 Concessa urbis, seu villæ jurisdictio, ejus territorium comprehensum censetur, ut in illo exerceri possit; territorium etenim inest urbi, cujus est accessorium. Hier. de Mont. sup. cap. 6. num. 9. & ut tale suum sequitur principale: quamvis in privilegio mentio omittatur territorii. At cum urbs caret territorio, facultas juris dicendi intra ipsius ambitum restringetur, nec ad territorium aliquod ampliabitur; nam jurisdictio, ac territorium ita fecernuntur, ut illa absque hoc, & hoc sine illa subsistere in quovis Domino valeat, ut ex Bart. & Baldo docet Antunn. ubi supra part. 2. lib. 1. cap. 7. num. 58.

SUMMARIUM.

- 1 Multum interest scire, an venditio rerum, quæ appendi, numerari, aut metiri solent, ad mensuram, vel ad corpus celebretur, & quomodo dignoscatur, & num. seqq.
- 5 Regula quæ in contractibus observari debent, in ultimis voluntatibus & aliis actibus locum habent.
- 6 De effectibus & forma venditionis ad corpus, mensuram, & per aversionem, & num. 7. cum seqq.
- 10 Voluntas contrahentium ubi latet, recurritur ad conjecturas, aequitate perpensa.
- 15 Regula qua traduntur, & effectus venditionis ad corpus, aut ad mensuram, æquè procedunt in mobilibus, & immobilibus.
- 16 Vendita re ad mensuram, contrahentes ante mentionem à contractu recedere non valent, periculo penes venditorem interim permanente.
- 17 Limitatur, & num. 20. & 23.

- 18 Venditio ad mensuram imperfecta est, velut sub conditione.
- 19 Cui exactori debeatur gabella de re vendita ad mensuram, si non administrat idem tempore contractus, & mensio.
- 20 Quid si pretium ex statuto assignatum varium existat, ibid.
- 21 Mensura rei vendita quo tempore adhibenda.
- 22 Quorum expensis facienda.
- 24 Venditionem partim ad mensuram, & partim ad corpus aliquando fieri contingit.
- 25 De præfata venditionis effectibus, & numero 26.
- 29 De venditione ad corpus, dicto modo, seu quantitate per vendentem, ut si dixerit, tot jugera fundo contineri, & numero seqq.
- 33 Læso in pretio non competit actio, nisi dimidiam excedat læsio: at si hæc in rei, vel moneta quantitate, vel qualitate contingat, pro quavis deceptione agere licebit.
- 34 Que actio competat læso, quia agri mensor, vel cæterarum rerum falsum modum dixit, & quamdiu illa vivat.
- 35 Lex Julianus, §. Si Titius, de act. empr. intelligitur, ac conciliatur cum lege. Qui fundum, de eviction.
- 36 Rejicitur Fabri distinctio quedam inter mobilia, & immobilia quoad periculum rei vendita, dum metitur.
- 37 Lex Si in venditione, §. 1. de peric. & commod. rei vend. interpretatur, & num. seqq.
- 39 Exponuntur lex 1. §. Sed & custodiam, de peric. & commod. rei vend. & lex 2. §. Custodiam, cum l. seq. eod. tit.
- 41 Venditio contracta ad corpus, dicto modo jugerum, vel amphorarum, statim perficitur contractus, licet mensio desideretur.
- 42 Nom omnia, quæ de venditione sunt præmissa, conveniunt ultimis voluntatibus.

CAPUT III.

Ad Num. 1.

Multum refert in alienatione rerum, quæ appendi, metiri, aut numerari solent, inquirere utrum ad mensuram, vel ad corpus distractæ sint, propter juris diversos effectus, de quibus in l. 23. cum seqq. tit. 5. p. 5. l. Quod sæpe 35. §. In his, de contr. empr. l. 2. C. de peric. & comm. rei vendit. ut observant Gregor. Lop. in l. 24. gloss. 2. d. tit. 5. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 367. num. 2. Equidem ubi de contrahentium intentione constiterit, id quod convenit, servari opus erit, l. Imperatores 71. de contr. emprione, l. Semper 35. de reg. jur. l. Legem 10. C. de pact. Molin. supra num. 5. Surd. decis. 257. num. 7. Hermof. in addit. ad d. gloss. 2. num. 17. Nec de verborum proprietate curandum, si manifestè agnoscat voluntas, l. Non aliter 69. de legat. 3. huic enim illa debent deservire, ut dixi variar. lib. 1. cap. 13. num. 24.